

SAUGOS DUOMENŲ LAPAS

Šis saugos duomenų lapas buvo parengtas pagal reikalavimus, nurodytus: Reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 ir Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008

Patikrinimo data 01-Kov-2021 01-Kov-2021 Peržiūrėto ir pataisyto Ankstesnės peržiūros data leidimo Nr 1

1 SKIRSNIS. Medžiagos arba mišinio ir bendrovės arba įmonės identifikavimas

1.1. Produkto identifikatorius

Produkto pavadinimas Liquichek Anti-Smooth Muscle Control, Positive

Katalogo numeris (-iai) 129

Gryna medžiaga / mišinys Mišinys

1.2. Medžiagos ar mišinio nustatyti naudojimo būdai ir nerekomenduojami naudojimo būdai

Rekomenduojama paskirtis Diagnostika Dirbtinėmis sąlygomis

1.3. Išsami informacija apie saugos duomenų lapo tiekėją

Bendrovės būstinė Gamintojas Bio-Rad Laboratories Inc. Bio-Rad Laboratories Inc. 1000 Alfred Nobel Drive 9500 Jeronimo Road Irvine, California 92618

Hercules, CA 94547 USA USA

ООО «Био-Рад Лаборатории» Нижний Сусальный переулок, дом 5,

Juridinis asmuo / kontaktinis adresas

строение 5А 105064 Москва

Российская Федерация

Dėl išsamesnės informacijos kreipkitės

00800 00246 723 **Techninis aptarnavimas**

cdg_techsupport_eemea@bio-rad.com

1.4. Pagalbos telefono numeris

CHEMTREC Lietuva: 370-52140238 24 valandų pagalbos telefonas:

2 SKIRSNIS. Galimi pavojai

2.1. Medžiagos ar mišinio klasifikavimas

Reglamentas (EB) Nr. 1272/2008

Šis mišinys yra klasifikuojamas kaip nepavojingas pagal reglamentą (EB) 1272/2008 (CLP)

2.2. Ženklinimo elementai

Šis mišinys yra klasifikuojamas kaip nepavojingas pagal reglamenta (EB) 1272/2008 (CLP)

Pavojingumo frazės

Šis mišinys yra klasifikuojamas kaip nepavojingas pagal reglamenta (EB) 1272/2008 (CLP)

2.3. Kiti pavojai

Sudėtyje yra gyvūninės kilmės medžiagų

Sudėtyje yra žmogiškos kilmės medžiagų ir (arba) potencialiai infekcinių sudėtinių dalių

3 SKIRSNIS. Sudėtis arba informacija apie sudedamąsias dalis

3.1 Medžiagos

Netaikytina

3.2 Mišiniai

Cheminis pavadinimas	EB Nr	CAS Nr	Svoris – %	Klasifikavimas pagal reglamentą (EB) Nr. 1272/2008 (CLP)	REACH registracijos numeris
Natrio azidas	247-852-1	26628-22-8	0.1 - 0.299	Acute Tox. 2 (H300) (EUH032) Aquatic Acute 1 (H400) Aquatic Chronic 1 (H410)	Nėra duomenų

Visą P ir ESP frazių tekstą rasite 16 skyriuje

4 SKIRSNIS. Pirmosios pagalbos priemonės

4.1. Pirmosios pagalbos priemonių aprašymas

Bendrieji patarimai Pavojų, kuriems reikalingos specialios pirmosios pagalbos priemonės, nekelia.

Įkvėpus Perkelkite į gryną orą.

Patekus j akis Sudėtyje yra žmogiškos kilmės medžiagų ir (arba) potencialiai infekcinių sudėtinių dalių.

Kvieskite gydytoją.

Patekus ant odos Nuplauti odą muilu ir vandeniu.

Prarijus Kvieskite gydytoją. Sudėtyje yra žmogiškos kilmės medžiagų ir (arba) potencialiai infekcinių

sudėtinių dalių.

4.2. Svarbiausi simptomai ir poveikis (ūminis ir uždelstas)

Simptomai Nėra informacijos.

4.3. Nurodymas apie bet kokios neatidėliotinos medicinos pagalbos ir specialaus gydymo reikalingumą

Pastaba gydytojams Sudėtyje yra žmogiškos kilmės medžiagų ir (arba) potencialiai infekcinių sudėtinių dalių.

5 SKIRSNIS. Priešgaisrinės priemonės

5.1. Gesinimo priemonės

Tinkamos gesinimo priemonės Naudokite vietos aplinkybėms ir aplinkai tinkamas gesinimo priemones.

Netinkamos gesinimo priemonės Nėra informacijos.

5.2. Specialūs medžiagos ar mišinio keliami pavojai

Specialūs cheminės medžiagos

keliami pavojai

Nežinoma.

5.3. Patarimai gaisrininkams

Specialios apsaugos priemonės

gaisrininkams

Gaisrininkai turi nešioti autonominį kvepavimo aparatą ir visas gaisrininkų apsaugos

priemones. Naudokite asmenines apsaugos priemones.

6 SKIRSNIS. Avarijų likvidavimo priemonės

6.1. Asmens atsargumo priemonės, apsaugos priemonės ir skubios pagalbos procedūros

Asmeninės atsargumo priemonės Išsamesnę informaciją rasite 8 skirsnyje.

Pagalbos teikėjams Naudokite asmens apsaugos priemones, rekomenduotas 8 skirsnyje.

6.2. Ekologinės atsargumo priemonės

Ekologinės atsargumo priemonės Papildomos ekologinės informacijos ieškokite 12 skyriuje.

6.3. Izoliavimo ir valymo procedūros bei priemonės

Sulaikymo būdai Neleiskite, kad patektų į kanalizaciją, dirvą ar vandens telkinius.

Valymo būdai Gerai nuvalykite užterštą paviršių. Naudojimas:. Dezinfekavimo priemonė.

Antrinių pavojų prevencija Užterštus daiktus ir teritorijas valykite griežtai laikydamiesi aplinkos apsaugos taisyklių.

6.4. Nuoroda j kitus skirsnius

Nuoroda į kitus skirsnius lšsamesnę informaciją rasite 8 skirsnyje. Išsamesnę informaciją rasite 13 skirsnyje.

7 SKIRSNIS. Tvarkymas ir sandėliavimas

7.1. Su saugiu tvarkymu susijusios atsargumo priemonės

Saugaus naudojimo rekomendacijos Užtikrinkite tinkamą vėdinimą.

Bendros higienos priemonės Laikykitės universalių ir standartinių atsargumo priemonių dirbant su potencialiai

infekcinėmis medžiagomis.

7.2. Saugaus sandėliavimo sąlygos, įskaitant visus nesuderinamumus

Laikyti pagal ant produkto ir etiketėje pateiktas instrukcijas.

7.3. Konkretus galutinio naudojimo būdas (-ai)

Rizikos valdymo metodai (RMM) Reikiama informacija yra šiame Saugos Duomenų Lape.

8 SKIRSNIS. Poveikio kontrolė/asmens apsauga

8.1. Kontrolės parametrai

Poveikio ribos .

Cheminis pavadinimas	Europos Sąjunga	Jungtinė Karalystė	Prancūzija	Ispanija	Vokietija
Natrio azidas	TWA: 0.1 mg/m ³	TWA: 0.2 mg/m ³			
26628-22-8	STEL: 0.3 mg/m ³				
	*	Sk*	*	vía dérmica*	
Cheminis pavadinimas	Italija	Portugalija	Nyderlandai	Suomija	Danija
Natrio azidas	TWA: 0.1 mg/m ³	TWA: 0.1 mg/m ³			

26628-22-8	STEL: 0.3 mg/m³ pelle*	STEL: 0.3 mg/m³ Ceiling: 0.29 mg/m³ Ceiling: 0.11 ppm P*	STEL: 0.3 mg/m ³ H*	STEL: 0.3 mg/m³ iho*	H*
Cheminis pavadinimas	Austrija	Šveicarija	Lenkija	Norvegija	Airija
Natrio azidas 26628-22-8	TWA: 0.1 mg/m ³ STEL 0.3 mg/m ³ H*	TWA: 0.2 mg/m ³ STEL: 0.4 mg/m ³	STEL: 0.3 mg/m ³ TWA: 0.1 mg/m ³	TWA: 0.1 mg/m ³ STEL: 0.3 mg/m ³	TWA: 0.1 mg/m ³ STEL: 0.3 mg/m ³ Sk*

Ribinės biologinio poveikio darbo aplinkoje vertės

Šio produkto, koks parduodamas, sudėtyje nėra jokių kenksmingų medžiagų, kurioms būtų taikomi regione veikiančių reguliavimo institucijų nustatyti biologiniai apribojimai

Išvestinė ribinė poveikio nesukelianti vertė (DNEL)

Nėra informacijos.

Prognozuojama poveikio neturinti

Nėra informacijos.

koncentracija (PNEC)

8.2. Poveikio kontrolė

Asmeninės apsaugos priemonės

Akių / veido apsauga Dėvėkite apsauginius akinius su šoniniais skydeliais.

Rankų apsauga Mūvėti tinkamas pirštines.

Odos ir kūno apsauga Dėvėti tinkamus apsauginius drabužius.

viršijamos ar jaučiamas dirginimas, gali reikėti vėdinimo ir evakuacijos.

Bendros higienos priemonės Laikykitės universalių ir standartinių atsargumo priemonių dirbant su potencialiai

infekcinėmis medžiagomis.

Aplinkos poveikio kontrolės

priemonės

Nėra informacijos.

9 SKIRSNIS. Fizinės ir cheminės savybės

9.1. Informacija apie pagrindines fizines ir chemines savybes

Fizikinė būsena Skystis

Išvaizda Nuo skaidraus iki drumsto

SpalvaskaidriKvapasBekvapis.Kvapo ribinė vertėNėra informacijos

Savybė <u>Vertės</u> <u>Pastabos • Metodas</u>

pH 5-9

pH (kaip vandeninio tirpalo)

Lydymosi / kietėjimo temperatūra Nėra duomenų Nežinoma Virimo temperatūra / virimo Nėra duomenų Netaikytina

intervalas

Pliūpsnio temperatūraNėra duomenųNetaikytinaGaravimo greitisNėra duomenųNežinomaDegumas (kieta medžiaga, dujos)Nėra duomenųNežinoma

Nežinoma

Nežinoma

Nežinoma

Nežinoma

Užsidegimo ore riba

Viršutinė degumo arba sprogumo Nėra duomenų

Apatinė degumo arba sprogumo Nėra duomenų

riba

Garų slėgis Nežinoma Nėra duomenu Gary tankis Nėra duomenų Nežinoma Nėra duomenų Nežinoma Santykinė drėgmė

Tirpumas vandenyje Maišosi vandenyje

Tirpumas Nėra duomenų Pasiskirstymo koeficientas Nėra duomenų Savaiminio užsidegimo temperatūra Nėra duomenų Skaidymosi temperatūra

Nežinoma Kinematinė klampa Nėra duomenu Nežinoma Dinaminė klampa Nėra duomenų Nežinoma

Sprogumo savybės Netaikytina Oksidavimosi savybės Netaikytina

9.2. Kita informacija

Minkštėjimo temperatūra Netaikytina **Molekulinis svoris** Netaikytina Netaikytina Lakiųjų organinių junginių kiekis

(LOJ) (%)

10 SKIRSNIS. Stabilumas ir reaktingumas

10.1. Reaktingumas

Nėra informacijos. Reaktingumas

10.2. Cheminis stabilumas

Stabilumas Stabilus esant normalioms salygoms.

Sprogimo duomenys

Nėra. Jautrumas mechaniniam

poveikiui

Jautrumas statinei iškrovai Nėra.

10.3. Pavojingų reakcijų galimybė

Pavojingų reakcijų galimybė Venkite kontakto su metalais. Šiame produkte yra natrio azido. Natrio azidas gali reaguoti

su variu, žalvariu, švinu ir lydmetaliu vamzdynų sistemose, sudarydamas sprogius junginius

ir nuodingas dujas.

10.4. Vengtinos sąlygos

Vengtinos sąlygos Nėra žinoma pagal pateiktą informaciją.

10.5. Nesuderinamos medžiagos

Metalai. Nesuderinamos medžiagos

10.6. Pavojingi skilimo produktai

Pavojingi skilimo produktai Nėra žinoma pagal pateiktą informaciją.

11 SKIRSNIS. Toksikologinė informacija

11.1. Informacija apie toksinj poveikj

Informacija apie tikėtinus poveikio kanalus

Informacija apie produktą

Jkvėpus Nėra specialių bandymų duomenų apie medžiagą arba mišinį.

Patekus j akis Nėra specialių bandymų duomenų apie medžiagą arba mišinį.

Patekus ant odos Nėra specialių bandymų duomenų apie medžiagą arba mišinį.

Prarijus Nėra specialių bandymų duomenų apie medžiagą arba mišinį.

Simptomai, susiję su fizinėmis, cheminėmis ir toksikologinėmis savybėmis

Simptomai Nėra informacijos.

Skaitinės toksiškumo priemonės

Ūmus toksiškumas

Šios vertės apskaičiuotos, remiantis GHS dokumento 3.1 skyriumi

ATEmix (prarijus) 27,000.00 mg/kg

Sudedamosios dalys. Bendrieji

duomenys

Cheminis pavadinimas	Oralinis LD50	Dermalinis LD50:	Įkvėpus LC50
Natrio azidas	= 27 mg/kg (Rat)	= 20 mg/kg (Rabbit)	
		= 50 mg/kg (Rat)	

Trumpalaikio ir ilgalaikio poveikio uždelstas, greitas bei lėtinis poveikis

Odos ėsdinimas/dirginimas Remiantis turimais duomenimis neatitinka klasifikavimo kriterijų.

Sunkus akių pažeidimas /

dirginimas

Remiantis turimais duomenimis neatitinka klasifikavimo kriterijų.

Kvėpavimo takų ar odos jautrinimas Remiantis turimais duomenimis neatitinka klasifikavimo kriterijų.

Mutageninis poveikis lytinėms

ląstelėms

Remiantis turimais duomenimis neatitinka klasifikavimo kriterijų.

Kancerogeniškumas Remiantis turimais duomenimis neatitinka klasifikavimo kriterijų.

Toksinis poveikis reprodukcijai Remiantis turimais duomenimis neatitinka klasifikavimo kriterijų.

STOT - vienkartinis poveikis Remiantis turimais duomenimis neatitinka klasifikavimo kriterijų.

STOT - repeated exposure Remiantis turimais duomenimis neatitinka klasifikavimo kriterijų.

Įkvėpimo pavojus Remiantis turimais duomenimis neatitinka klasifikavimo kriterijų.

12 SKIRSNIS. Ekologinė informacija

12.1. Toksiškumas

Ekotoksiškumas

Nežinomas toksiškumas vandens Sudėtyje yra0 % sudedamųjų dalių, keliančių nežinomą pavojų vandens ekosistemoms. **organizmams**

Cheminis pavadinimas	Dumbliai/vandens augalai	Žuvys	Toksiškumas mikroorganizmams	Vėžiagyvis
Natrio azidas	-	LC50: =0.7mg/L (96h, Lepomis macrochirus) LC50: =0.8mg/L (96h, Oncorhynchus mykiss) LC50: =5.46mg/L (96h, Pimephales promelas)	-	-

12.2. Patvarumas ir skaidymasis

Patvarumas ir skaidymasis Nėra informacijos.

12.3. Bioakumuliacijos potencialas

Biologinis kaupimas Nėra informacijos.

12.4. Judumas dirvožemyje

Judumas dirvožemyje Nėra informacijos.

12.5. PBT ir vPvB vertinimo rezultatai

PBT ir vPvB vertinimas . Šiame gaminyje yra medžiaga (–os), klasifikuojama (–os) kaip PBT arba vPvB.

Cheminis pavadinimas	PBT ir vPvB vertinimas	
Natrio azidas	PBT vertinimas netaikomas	

12.6. Kitas nepageidaujamas

poveikis

Kitas nepageidaujamas poveikis Nėra informacijos.

13 SKIRSNIS. Atliekų tvarkymas

13.1. Atliekų tvarkymo metodai

Atliekos iš likučių / nepanaudotų

produktų

Jei dažnai išpilate tirpalus, turinčius natrio azido, į metalo vamzdynų sistemas, reikia dažnai praplauti vamzdžius vandeniu. Šalinti vadovaujantis vietiniais reglamentais. Atliekas naikinti

pagal aplinkos saugos teisės aktus.

Užteršta pakuotė Pakartotinai nenaudokite tuščių talpyklų.

14 SKIRSNIS. Informacija apie gabenima

IMDG:

14.1 JT numeris
Nereglamentuojamas
14.2 JT teisingas krovinio
Nereglamentuojamas

pavadinimas

14.3 Gabenimo pavojingumo klasė Nereglamentuojamas

(-s)

14.4 Pakuotės grupė Nereglamentuojamas

14.5 Jūrų teršalas Netaikytina

14.6 Specialios Atsargumo Priemonės Naudotojams

Specialios nuostatos Nėra

14.7. Nesupakuotų krovinių vežimas Nėra informacijos

pagal MARPOL konvencijos II priedą

ir IBC kodeksą

RID

14.1 JT numerisNereglamentuojamas14.2 JT teisingas krovinioNereglamentuojamas

pavadinimas

. 14.3 Gabenimo pavojingumo klasė Nereglamentuojamas

(-s)

14.4 Pakuotės grupė Nereglamentuojamas

14.5 Pavojus aplinkai Netaikytina14.6 Specialios Atsargumo Priemonės Naudotojams

Specialios nuostatos Nėra

<u>ADR</u>

14.1 JT numerisNereglamentuojamas14.2 JT teisingas krovinioNereglamentuojamas

pavadinimas

14.3 Gabenimo pavojingumo klasė Nereglamentuojamas

(-s)

14.4 Pakuotės grupė Nereglamentuojamas

14.5 Pavojus aplinkai Netaikytina14.6 Specialios Atsargumo Priemones Naudotojams

Specialios nuostatos Nėra

IATA:

14.1 JT numeris
Nereglamentuojamas
Nereglamentuojamas

pavadinimas

14.3 Gabenimo pavojingumo klasė Nereglamentuojamas

(-s)

14.4 Pakuotės grupė Nereglamentuojamas

14.5 Pavojus aplinkai Netaikytina14.6 Specialios Atsargumo Priemonės Naudotojams

Specialios nuostatos Nėra

15 SKIRSNIS. Informacija apie reglamentavimą

15.1. Su konkrečia medžiaga ar mišiniu susiję saugos, sveikatos ir aplinkos teisės aktai

Nacionalinės taisyklės

Vokietija

Vandens pavojingumo klasė nepavojinga vandeniui (nwg)

(WGK)

Europos Sąjunga

Atsižvelkite į direktyvą 98/24/EB dėl darbuotojų sveikatos apsaugos ir saugos, susijusios su cheminių medžiagų darbe keliama rizika

Naudojimo leidimai ir (arba) apribojimai:

Šio produkto sudėtyje nėra aprobuojamų cheminių medžiagų (reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 (REACH), XIV priedas) Šio produkto sudėtyje nėra draudžiamų cheminių medžiagų (reglamentas (EB) Nr. 1907/2006 (REACH), XVII priedas)

Patvarieji organiniai teršalai

Netaikytina

Ozono sluoksnj ardančių cheminių medžiagų (ODS) reglamentas (EB) 1005/2009 Netaikytina

Tarptautiniai inventoriai

Atsakymo apie atitiktį inventoriui teirautis tiekėjo

15.2. Cheminės saugos vertinimas

Cheminio saugumo ataskaita Nėra informacijos

16 SKIRSNIS. Kita informacija

Saugos duomenų lape vartojamų santrumpų ir akronimų paaiškinimas

Visas 3 skirsnyje paminėtų R frazių tekstas

EUH032 - Kontaktuodama su rūgštimis išskiria labai toksiškas dujas

H300 - Mirtina prarijus

H400 - Labai toksiška vandens organizmams

H410 - Labai toksiška vandens organizmams, sukelia ilgalaikius pakitimus

Paaiškinimas

SVHC: Autorizuotinos labai didelį susirūpinimą keliančios cheminės medžiagos:

Paaiškinimas 8 skirsnis. POVEIKIO KONTROLĖ/ASMENS APSAUGA

TWA TWA (laiko matmenų vidurkis) STEL STEL (trumpalaikio poveikio riba)

Lubos Didžiausia ribinė vertė * Įspėjimas apie pavojingumą patekus ant odos

Klasifikavimo procedūra			
Klasifikavimas pagal reglamentą (EB) Nr. 1272/2008 (CLP)	Naudojamas metodas		
Ūmus oralinis toksiškumas	Skaičiavimo metodas		
Ūmus dermalinis toksiškumas	Skaičiavimo metodas		
Ūmus inhaliacinis toksiškumas - dujos	Skaičiavimo metodas		
Ūmus inhaliacinis toksiškumas - garai	Skaičiavimo metodas		
Ūmus inhaliacinis toksiškumas - dulkės / dulksna	Skaičiavimo metodas		
Odos ėsdinimas/dirginimas	Skaičiavimo metodas		
Sunkus akių pažeidimas / dirginimas	Skaičiavimo metodas		
Kvėpavimo takų jautrinimas	Skaičiavimo metodas		
Odos jautrinimas	Skaičiavimo metodas		
Mutageniškumas	Skaičiavimo metodas		
Kancerogeniškumas	Skaičiavimo metodas		
Toksinis poveikis reprodukcijai	Skaičiavimo metodas		
STOT - vienkartinis poveikis	Skaičiavimo metodas		
STOT - repeated exposure	Skaičiavimo metodas		
Ūmus toksiškumas vandens aplinkai	Skaičiavimo metodas		
Lėtinis toksiškumas vandens aplinkai	Skaičiavimo metodas		
Įkvėpimo pavojus	Skaičiavimo metodas		
Ozonas	Skaičiavimo metodas		

Pagrindinės literatūros nuorodos ir duomenų šaltiniai, naudoti rengiant SDL

Agency for Toxic Substances and Disease Registry (ATSDR)

JAV Aplinkos apsaugos agentūros duomenų bazė "ChemView"

Europos maisto saugos tarnyba (EFSA)

AAA (Aplinkos apsaugos agentūra)

Ūmaus poveikio orientacinis (-iai) lygis (-iai) (AEGL)

JAV Aplinkos apsaugos agentūros federalinis įstatymas dėl insekticidų, fungicidų ir rodenticidų

JAV Aplinkos apsaugos agentūros sudarytas dideliais kiekiais gaminamų cheminių medžiagų sąrašas

Maisto tyrimų žurnalas (Food Research Journal)

Pavojingu medžiagų duomenų bazė

Tarptautinė Bendros Cheminės Informacijos Duomenų Bazė (IUCLID)

Japonijos GHS klasifikacija

Australijos nacionalinė pramonės ir cheminių medžiagų pranešimų ir vertinimo sistema (NICNAS)

NIOSH (Nacionalinis darbo saugos ir sveikatos institutas)

Nacionalines medikamentų bibliotekos "ChemID Plus" (NLM CIP)

National Library of Medicine's PubMed database (NLM PUBMED)

Nacionalinė toksikologijos programa (NTP)

Naujosios Zelandijos cheminių medžiagų klasifikavimo ir informacijos duomenų bazė (CCID)

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos leidiniai aplinkos, sveikatos ir saugos temomis

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos programa dėl dideliais kiekiais gaminamų cheminių medžiagų

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos parengtas patikrinimo informacijos duomenų rinkinys

RTECS (Cheminių medžiagų toksinio poveikio registras)

Pasaulio sveikatos organizacija

Parengė: "Bio-Rad" laboratorijos, aplinkos sveikata ir sauga

Patikrinimo data 01-Kov-2021

Dokumento peržiūrėjimo ir pataisymo priežastis

*** Nurodo, kad ši informacija pasikeitė nuo ankstesnės peržiūros

Šis medžiagos saugos duomenų lapas atitinka reglamento (EB) Nr. 1907/2006 reikalavimus

Atsakomybės atsisakymas

Šiame medžiagos saugos duomenų lape pateikta informacija, mūsų turimomis žiniomis, yra teisinga jos paskelbimo dieną. Pateikta informacija yra tik rekomendacija dėl saugaus tvarkymo, naudojimo, apdorojimo, laikymo, gabenimo, šalinimo ir išleidimo, ji negali būti laikoma garantija arba kokybės patvirtinimu. Informacija yra susijusi tik su konkrečia medžiaga, ji gali netikti šiai medžiagai, naudojamai su bet kuriomis kitomis medžiagomis arba bet kokiam procesui, jeigu tai nenurodyta tekste.

Saugos duomenų lapo pabaiga